

Under röd flagg

Revy.

Prenumeration i Stockholm:
Till årets slut 1: 60, halfi år
1: 10, kv. 60 ö., mån. 20 ö.

UTGIFVARE: HINKE BERGEGREN.

Prenumeration i landsorten
Till årets slut 1: 80, half
år 1: 20, kvartal 70 öre

N:r 7.

Den 30 april

1891.

Innehåll: 1 maj. — Det första vilkoret för likställighet. — Under lien. — En afton hos Kropotkins. — Fria ord. — En bok för dagen. — Dragnaglar. — Följetong: Arbetslös.

1 maj.

Ute på Ladugårdsgärdet stå Stockholms klassmedvetne arbetare samlade för att demonstrera. För hvad demonstrera de? Ligger männe i demonstrationen endast det, att arbetarne vilja förskaffa sig allmän rösträtt och lagstadgad normalarbetsdag, eller är demonstrationen i själfva värdet ännu något mer? Ja, förvisso. Den har kanske sin största betydelse däri, att den är en akt af arbetarnes

internationella solidaritet,

hvilken mångdubblar demonstrationens kraft; den är slutligen, åtminstone i hvarje deltagares af ett sant hat mot klassamhället fyllda hjärta, en protest mot detta samhälle, vare sig dess ruttna affärer skola sluta med en våldsam krach eller afväcklas efter ett socialdemokratiskt nutidsprogram.

Demonstrationen är en protest mot klassamhället, mot lönesystemet, mot kapitalet, minnens det framför allt! Hufvudvikten ligger icke på hvad det demonstreras *för*, utan hvad det demonstreras *mot*. Icke hvad demonstrationen positivt, reparerande, lappande och skarfvande kan värka genom framtvingande, ett tuppfjät till, af rösträtt och normalarbetsdag, icke *det* är demonstrationens gadd, utan hvad den uträttar i förstörelsens inträse, hvad den gör för att koncentrera, samla rebellionen mot klassamhället, se där dess värde för framåtskridandet!

Dessa 1-majdemonstrationer skola nu säkert återkomma hvarje år, och med argusögon skådar bourgeoisien ned på skarorna, som samlas därute på gärdet; bourgeoisien räknar dem, var förvissad därom, och hon minnes talen från det ena året till det andra. Hvarför räknar hon? För att se efter, om opinionen är nog stark för att frågorna om rösträtt och normalarbetsdag skola anses tillräckligt — »mogna»? Ack, nej! De frågorna bli aldrig »mogna», — förrän mycket annat samtidigt är »moget». Bourgeoisien räknar och jämför talen, hon resonnerar: »Mera i år, mindre i fjol, låt oss sätta till en utredande komité» och en annan gång kalkulerar hon »mindre i år, mera i fjol, bravissimo, komitén kan få dra nattmössan öfver hufvudet och snarka bäst den gifter.»

Det är bourgeoisiens inträsepolitik.

Denna politik är bourgeoisiens öfver hela världen. Hvart vi kasta blicken finnes knappt ett civiliserat land, som icke briljerar med en arbetarskyddskommission. Välan, att den sociala frågan ryckt fram så långt det är en direkt följd af arbetsklassens påtryckning, af densammas stigande

makt. Men vi må komma i håg en sak: Tro icke på kommissionerna, ty då komma vi icke längre än till en fattig skyddslagstiftningens stenar, hvilka bourgeoisien sedan bjuder arbetarne som ugnsvarmt bröd.

Har bourgeoisien räckt oss en lillfingertopp, låt oss icke buga och krusa för den lilla höfligheten, låt oss laga att vi få handen i fiendens hår och strupe.

Låt oss därför icke protestera mot bourgeoisiens envishet och hårdnackenheter, låt oss protestera mot *denna klass själf*. Och göra vi det, då slippa vi hennes komitéer, tillsatta för att förhåla afgörandet, då befria vi henne kanske en dag från besväret att kalkulera protestens styrka ute på gärdet, ty kalkyler bli öfverflödiga, när protesten blir så stark, att bourgeoisien själf blir öfverflödig.

Först och sist därför:

Det är mot klassamhället vi demonstrera.

Det första vilkoret för likställighet,

målet för alla socialister utan undantag och utan hvilket hvarje vidare framsteg är det renaste narrspel, är: att *enhvar skall hafva sitt dagliga bröd*. Att tala till en hungrig om plikt, försakelse och spindelfina dygder är ingenting annat än feghet. Den rike mannen har ingen rätt att predika moral för den fattige Lazarus, som står utanför hans dörr. Ja, om det vore sannt, att de civiliserade länderna icke frambringade tillräckligt med lifsmedel för alla, då kunde man måhända säga, att i kraft af kampen för tillvaron brödet skulle förbehållas de starkare, under det de svagare finge nöja sig med de smulor, som fölle från frässarnes bord. I en familj, där kärlek råder, äro icke förhållandena inrättade efter en sådan ordning: tvärtom erhålla de små och lidande sitt i fullaste mått och dock är det klart och tydligt, att en dyr tid gör de mäktiga än mäktigare och skapar de dominerande brödmonopolisterna. Men är nu vårt modärna samhälle försatt i ett sådant trångmål? Är det icke tvärtom — hvad än den Malthusska siareblicken må ha för ett värde i framtiden — ett obestridligt faktum, att i Europas och Amerikas civiliserade länder är totalsumman af producerade, eller i utbyte mot fabrikat erhållna, lifsmedel mer än tillräcklig för människornas uppehälle? Till och med under dyr tid brukade spanmälsmagasinen öppnas blott för att låta hvar och en få sin tillfyllestgörande andel. Trots slöseri, trots den oerhörda förlust som alla varor undergå genom handterande och transporterande i varulager och magasin, gifves det alltid tillräckliga förråd för att frikostigt bespisa världen. Och dock dö än i dag människor af hunger! Och dock dräpa ännu alljämt fäder sina barn, emedan de ingenting hafva att ge sina små, som ropa efter bröd!

Må andra vända sina ögon från dessa skräckbilder; vi anarkister blicka dem rätt i ansiktet och utforska deras orsak, och denna orsak är: *jordens monopolisering, att några få roffat till sig den jord, som tillhör alla*. Vi anarkister äro icke de enda som tala så; ropet på jordens socialisering skallar så högt, att alla som icke med flit slå döförat till, kunna höra det. Våldigt och snabbt utbreder sig denna idé, ty privategendomen i nuvarande form har spelt ut sin rol, och historieskrifvarna betyga allestädes, att den gamla, romerska staten icke är liktydig med evig rättvisa. Otvifvelaktigt vore det fåfångt att hoppas, att jordinnehafvarne, som så till sägandes äro genomsyrade af kast-anda, privilegier och arfstrumf, frivilligt skola återgifva åt *alla* den bröd-

gifvande åkertegen; de skola icke uppnå äran att hafva slutit sig till sina medbröder som likar; men så snart gemensamhetstanken mognat — och dagligen växer hon — sträfva de enskilda individerna fåfängt emot den samlade viljans ström. Yxan sättes till roten på det mördande, giftiga Upasträdet.

Den odlade jorden skall ännu en gång blifva gemensam egendom; i stället för att låta plöja den genom okunniga slafvar och beså den nästan på måfå, såsom det nu sker, skall vetenskapen bispringa oss vid valet af klimat, mark, bruksmetoder, gödning och maskiner, och jordbruket skall under ledning af en sådan försyn liksom bestå af mekaniska kombinationer och kemiska operationer; endast att dess frukter icke skola gå förlorade för arbetarne.

Flera så kallade barbariska folkstammar hafva sina områden såsom gemensam egendom och så obetydliga de än må synas i våra ögon, i *det afseendet* stå de dock före oss, att nöd ibland dem är någonting okänt. Äro vi tilläfventyrs för känslolösa, för att hysa den åstundan att uppnå ett samhälleligt tillstånd, som till civilisationens eröfringar foga dessa primitiva folkstammars privilegier? Genom våra barns uppfostran kunna vi till en viss utsträckning forma framtidens gestalt.

Så snart vi alla hafva bröd, komma vi att sträfva efter mera likställighet i rättigheter; denna punkt skall då *snart* uppnås, ty en människa, som icke mer behöfver buga sig för sina medmänniskor för att erhålla en gåfva, är redan deras like. Likhet i lefnadsställning, något som alls icke är otänkbart trots den mänskliga karaktärens olikhet, åstunda vi framför allt och betrakta den som absolut nödvändig, då den gifver oss ett medel att bringa till utväckling en sann offentlig moral. En människa kan blott vara sannt moralisk, när hon är sin egen herre.

Från det ögonblick, då hon vaknar till förstånd om hvad som är rätt och godt, skall hon själf styra sina bevekelsegrunder, skall i sitt samvete forska efter orsaken till sina handlingar och skall rätt och slätt utföra dem utan att hvarken frukta för straff eller vänta belöning. Och hennes vilja skall stärkas, så snart hon ser andra människor, hvilka, liksom hon själf blott ledda af sin egen vilja, följa samma riktning i sitt moraliska uppförande.

Ömsesidigt exempel skall snart bilda en samling dygderegler, som alla utan möda kunna efterlefas, under det moralen tager slut, så snart befallningar, som på lagliga vägar komma till utförande, ersätta de pärsonliga impulserna af samvetet. Däraf kommer hedna-apostelns ord: »Lagen föder synden». Ja än mer, *den* är själf synden, emedan den, i stället för att vädja till människans bättre sida, d. v. s. till hennes djärfva ursprung och originella viljeyttring, vädjar till hennes sämsta, till fruktan för straff. Man talar ofta om striden mellan rätt och plikt. Det är en tom fras: det ges ingen sådan strid. Hvar och en, som försvarar sin egen rättighet, uppfyller på samma gång äfven sin plikt gent emot sina medmänniskor.

Företrädesrätt, icke rätt, är pliktens motsats.

Élisée Reclus.

Under lien.

»Och hanen gol *andra gången*». De utlofvade handlingar, som skulle bevisa att utvisningen ur socialdemokratiska föreningen i Malmö icke skett af politisk förföljelselusta, ha nu sett dagen i tidningen *Arbetet*.

Som de tre utvisade i en annons i samma blad tillkännage att de komma att framlägga en ny förklaring, skall här icke egnas vidare uppmärksamhet åt *Arbetets* aktstycken. Endast det må fastslås, att de *alldeles icke bevisa* det den (åtminstone utanför Malmö, tyckes det,) allmänna uppfattningen angående utvisningen äro riktig, tvärtom bekräftas däri mer än tydligt att »*Under röd flagg's* benämning träffade pricken: — *Kotteripolitisk förföljelse*.

Ty att komma månadtais efter att historierna om »det oredliga förfarandet» utagerats, och dra fram med dem igen, det är alltför klumpigt att ej lite hvar skulle förstå att det ligger *något annat* bakom. Ingen vill tro på en sådan där honett moralfeber, som blossar upp — just vid passande tillfälle. Men det att vilja på sådant sätt maskera sitt förnedrande utvisningstilltag, visar en simpelhet, endast värdig humbugskolportörer och dito-politiker.

En afton hos Kropotkins.

Om den store samhällsomstörtaren och upprorsmannen, furst Kropotkin, har hela världen hört talas. Svensken förstår bara i sin oskuld ej, huru det kan vara möjligt, att en världsberömd anarkist kan tillåtas att skriva i Englands mest ansedda tidskrifter, att antagas såsom medarbetare i vetenskapliga encyklopedier, att inbjudas såsom föredragshållare i förnäma kretsar. Han — det anarkistiska vildjuret, plebejen, som beblandar sig med massan, »packet,» — visar man icke allenast aktning; man ger honom också vetenskapliga förtroenden. Inför slika gräsligheter kan naturligtvis det hugstora svenska sinnet ej annat än rysa.

Men, låt oss en afton anmäla oss hos herr och fru Kropotkin. Vi välja en söndag; den vanliga mottagningsdagen, då man ifrån när och fjärran samlas i fursteparets enkla hem.

Såsom gäst hos en kosmopolitisk landsman befinner jag mig sedan några dagar på ort och ställe eller med andra ord i Harrow on the Hills lekande nejder utanför London. Min vän bor alldeles i granskapet af Kropotkins, och vi ha sålunda ej många steg att gå.

Vi inträda först genom en grind och ha då framför oss en liten trädgård och vid husets långsida en mindre glasveranda, som är invändigt beklädd med en präktig vinstock, hvarifrån talrika rankor utgå och klänga sig fast utefter verandans sidor och tak. Familjen lär under goda år kunna beskatta den på det rikligaste, och det är till på köpet vindruvur som heter duga.

Vi ringa på. Såsom sannskyldig och af ranggiftet inympad bourgeois är jag naturligtvis beredd på att få aflämna mitt visitkort åt en livréklädd betjänt för att kanske på silfverbricka få det vidare befordrat till fursten och hans furstinna. Men här blef hvarken fråga om kort, betjänter eller andra delikata saker.

Dörren slås upp och utan ceremonier hälsas vi med ett hjärtligt handslag af en liten spenslig herre, som genast frapperar med sitt rikt böljande skägg och sin hvälfda panna, som framträdde ännu mer med den kala hjässan som bakgrund. Hela den lille rörlige mannens gestalt gjorde ett märkt intryck af vetenskapsmannen, som lefver sitt lit i tillbakadragenhet. Det var värden, som jag hade framför mig. Denna anspråkslöse, borgerligt enkel man skulle således vara turst Kropotkin; den man, som vid tzarens pageskola ått en furstes uppfostran och som vid det ryska kajsersliga hofvet en gång

lyst med sitt namn, sin börd och sina rikedomar — jag trodde knappast mina ögon.

Hvad har kunnat en sådan värkan åstadkomma, har jag frågat mig och frågar mig ännu. Det enda svar, som tillfredsställer mig, är: Det mångåriga lidandet i franska och ryska fångelser; det är fångelset, som har afklädt honom hans *yttre*, så att säga värdighet, som man i allmänhet väntar att få se hos en furste. Den sorgbundna, matta, blå blicken, som understundom skjuter blixtar, de magra händerna och den askgråa ansiktsfärgen läto mig äfven förstå de svåra lidanden fursten utstått inom St. Pauls fästningens fuktiga murar. Lidanden, så stora, att ingen vågar vidröra minnet af dessa tunga pröfningsår, hvarmed han fått gälda sin brinnande kärlek till Rysslands och hela den civiliserade världens lidande och förtryckta proletariat.

Husets inredning är lika enkel som fursten själf. Furst Kropotkin har för sin rättvisa saks skull måst afsäga sig alla sina forna rikedommar och all sin forna glans. Han lefver nu med sin älskvärda maka och sitt enda, afgudade barn, lilla Sascha — som i förbigående sagt, lite' hvar kunde vara färdig att afguda, så ljuft är det lilla väsendet, — en literär proletärs lif; lika glädjetomt och sträfsamt som den vanliga arbetare-proletärens.

Ehuru fru Kropotkin äfvenledes är af förnäm härkomst, kan äfven hon konsten att inrätta sitt lif såsom omständigheterna vilja ha det i detta orättfärdiga samhälle. Båda idealisera de tillvaron och lefva lyckliga med hvarandra. Har man läst skildringar om dessa sköna, ryska kvinnor ur de förnämre klasserna, som helt uppgå i socialismen, så fattar man strax, när man ser fru Kropotkin, att hon hör till dessa underbart mystiska, själfuppoftande ryska kvinnor.

Medan vi ha tagit husets medlemmar och inredning i tyst skärskådande, har så småningom det stora sällskapsrummet befolkats af fler och fler främlingar.

Man börjar höra ett allt mer stigande sorl af röster, rika på nyanse- ringar och skiftningar, som återspegla de olika nationernas skaplynne; fransmannens, italienarens och spanjorens eld blandar sig med engelsmannens och tyskens lugna sans. Ord kastas ut, som ena stunden låta hotande, den andra stunden gillande. Röster, gester och minspel vexla med intensiteten af missförhållandena, som äro satta under debatt. Det faller af sig själf, att samtalet rör sig omkring det nuvarande bankruttförklarade samhället: man lyssnar till hvarandras erfarenheter, talar om dagens händelser i litteratur och politik, och bröstet vidgas af de djärfva synpunkterna, den fria anda, som ligger öfver hela sällskapet, en samling af intelligenta, världserfarna och högsinta människor. Uppkastas en fråga, som alla eller flertalet vilja deltaga uti, talar man på ett gemensamt språk och väljer det af kulturspråken, franska, tyska eller engelska, som är det begripligaste. Talar man sins emellan väljer man det, som för ögonblicket passar sig bäst. Vår utmärkte värd kastar sig med en utomordentlig lust in i samtalet; man märker tydligen, att det roar honom att få utbyta tankar, sak samma om det är med liktänkande eller icke, meningsbytet är för honom hufvudsaken och en hvila efter det ensidiga tankearbetet under veckans lopp. Man förvånar sig öfver att se den lätthet, hvarmed, han följer de olika samtalande grupperna; i ena ögonblicket talar han tyska, för att i nästa deltaga på franska eller engelska; några enstaka ord, och han uppfattar strax i hvilken riktning samtalet går; han är här, såsom i så många andra fall, den sanne världsmannen.

Hans fru är icke mindre angenäm, med sina stora och spelande ögon följer hon öfverläggningarna med oafbrutet inträse, och när hon vill säga sin mening, så lyssnar men gärna till hennes klara anföranden. Ögonen stråla så af hög intelligens och hela hennes ansikte är ett enda minspel.

Det enda, som afbryter det lifliga samtalet är när vårt värdsfolk serverar oss té, och fursten bjuder sina gäster på cigarretter. Man röres nästan vid åsynen af den stora gästfrihet, som ger sig tillkänna i hvarje liten handling hos Kropotkin, och man råkar nästan i förlägenhet för hans enkelhet, som uteslutande är förestafvad af den största oegennyttiga jag någonsin upplefvat.

En afton hos herr och fru Kropotkin hör till ett af mina dyrbaraste minnen.

G. H. H.

Fria ord.

(Under denna rubrik är tillfälle för inträserade att utan omsvep få uttrycka sina meningar — d. v. s. fri diskussion.)

Ingen kurtis.

I n:o 6 af »*Under röd flagg*» ha kvinnorna fått sig en afbasning. Nåja, det var nog ett angenämt arbete för hr —g, som så kritiklöst tyckes ha svält Strindbergs hat och tillstuckning af —*öfverklasskvinnan*, särskilt den emanciperade könlösa nuckan.

Emällertid är den där gamla historien om kvinnans underlägsenhet etc. inte värd att kasta många ord på; ju mera kvinnorna komma ut i lifvet skola de säkert i *handling* visa, att allt det där pratet endast och allenast varit prat. Att hr —g däremot förnekar det faktum att kvinnan, *äfven under klasskvinnan*, intager en särskild förtryckt ställning, visar blott att han, försmädd ungtkarl eller toffelhjälte, dömer hela lifvet efter de få fall, han själf olyckligtvis varit vittne till och däri kvinnan tycks ha spelat det ondas roll. I detta lilla svar blefve det för vidlyftigt att anföra exempel på nämnda faktum, men vill jag passa på tillfälle vänligast uppmana »*Under röd flagg's* »red., att någon gång framdeles bjuda på en utförligare uppsats i hithörande, så viktiga ämne.

Betecknande för hr —g är, att han dels skrifver så motsäggande, dels talar om saker han alldeles icke känner. Exempel: Han talar icke om *öfverklasskvinnan*, säger han; angående henne kan det ju ej bli fråga om förtryck (något som jag tror är falskt); längre ner meddelar han dock som bevis för sin ståndpunkt att: »kasta en flyktig blick i historien och det skall snart visa sig, hvilken det faktiskt är som regerat världen, hvilken som stiftat lagar» o. s. v. — naturligtvis: kvinnan. Männe underklasskvinnan hr —g? Nej, här talar han om detta lilla fåtal, som lyckats få plats på klass-samhällstrappans öfversta steg. Men det är just, menar jag, den största fara, att vid behandlandet af kvinnofrågan blanda ihop kvinnornas ställning i de skilda klasserna.

Så har hr —g några ord om de arbetande kvinnornas organisationer — det är särskilt därför jag dristat här ta till ordet — och visar då, att han pratar om saker, han är betydligt okunnig om.

1:o) Mera energiskt än det socialdemokratiska partiet kan man icke gärna värka för kvinnans organisation, skrifver —g. Tvärtom, påstår jag, att arbetarepartiet här i det hänseendet handlat skamlöst lamt. Jag ber få påpeka för —g, att det har varit *enskilda* partivänner, som under gångna vintern värkat för bildandet af fackföreningar bland sömmerskor och strykerskor.

2:o) Vid dessa föreningars sammanträden komma medlemmarna, hånar —g, af alla tecken att döma endast för att taga hvarandras toaletter i skärskådande. Har hr —g varit på något sammanträde? Nej, säkert icke, för då hade han blygts att framkasta sådan hutlös och lögnaktig beskyllning.

3:o) Så har —g liksom så många andra kastat sig öfver »det där dansandet». Säg då först, är det något dåligt om medlemmarna någon gång efter allt veckans trälände vilja roa sig en smula? Då därtill kommer, att, dels i följd af kvinnornas så ytterligt låga arbetslöner, dels enär nämnda föreningar ännu räkna ett jmförelsevis ringa antal medlemmar, de stora utgifter, som sammanträden m. m. draga, skulle ha hotat föreningarnas *bestånd*, ifall ej något sätt funnits att stärka deras kassor, kan jag omöjligt föreställa mig att någon är så naiv kvinnohatare, att han vill se något för könet ned-sättande i dessa föreningars danstillställningar, som lyckligt nog ledt till önskat resultat.

Att kvinnan är lat. Ja, tänk endast på dessa mödrar, som ha en skock småttingar att sköta, stoppa och lappa för, på dessa arbeterskor som för en skamlöst ringa lön få knoga i fabriker, på strykinrättningar, vid tvättbunken o. s. v. Jag har hört invändas, att hon, kvinnan, har så god tid att gå i kyrkor och bönehus. Ja-a, men krogarna stå inte häller tomma.

Dock, ingen kurtis, det menar jag ock; fast nog är det *vår plikt* att börja ta i med energi för att också få de kvinliga arbetarna med i arbetar-rörelsen.

Stockholm i april 1891

Gustaf Sjöholm.

En bok för dagen.

Till demonstrationen har utkommit: *Åtta-timmars-dagen, försök till utredning af normalarbetsdagsfrågan af Pehr Erikson.*

Det var — erfar man af hr Hj. Brantings förord — medan hr Erikson satt på Göteborgs cellfångelse, att han blef särskilt i tillfälle i lugn få syssla med beräkningar om värkningarna af 8-timmars-dagens genomförande. Sedan den tiden, snart ett år, har emellertid detta spörsmål äfven här i Sverge kommit att bli diskuterat, bli framställt från andra sidor än socialdemokraternas nya synpunkter, en stor del invändningar, allt omständigheter som hr E. delvis tyckes ha uppmärksammat fast, åtminstone att dömma af ett hastigt genomögnande af hans afhandling, alltför ringa.

Emellertid kan det denna gång icke bli fråga om någon kritik af hr Eriksons skrift; en sådan må uppskjutas till längre fram. Här alltså en liten erinran blott om bokens tillvaro; Sverges literatur i hithörande ämnen är så ytterligt obetydlig, att hvarje inlägg må hälsas med tacksamhet.

Efter ett kort inledningskapitel öfvergår förf. till en utredning af den så viktiga frågan om normalarbetsdagen sedd ur allmän hälsovårdssynpunkt. Han påvisar nödvändigheten för hela arbetarklassens hälsa, att den nu för det tunga, grofva arbetet så öfverdrifvet långa arbetstiden betydligt inskränkes.

Därefter följer först en tämligen vidlyftig ty värr endast efter referat gjord, framställning af hr Viksells uppfattning i denna fråga samt kritik; så en på statistiskt material uppförd teckning af arbetstiden här i Sverge i handel, banker, post, i industrien o. s. v. jämte utsikterna för åtta-timmars-dagens genomförande i det ena och det andra yrket.

I några korta drag skildrar förf. åtta-timmars-dagens historia, samt avslutar sin afhandling med en öfversättning af »Arbetsdagen», ett kortfattat sammandrag af Marx' framställning i ämnet.

Förf. går såsom redån af det nämnda synes ganska utförligt genom sitt ämne, och är hans skrift från den synpunkten sett värd att rekommendera alla dem, som (om också delvis af olika mening med förf. angående ett och annat af hans påståenden) önska en något så när fullständig belysning af ett af — demonstrationsföremålen.

Dragnaglar.

Det största brott är att vara fattig. Det straffas utan hänsyn till förmildrande omständigheter.

(»Arbeideren».)

Lönesystemet är endast ett förlängt slafveri.

»Staten är frihetens negation, ty hvem som än befaller, äro alla slafvar. Statsmakten åstadkommer ingenting, men förstör allt. Hvarje stat, till och med en demokratisk, är et medel för despotism. Den bästa regering är den, som når därhån att göra sig själf öfverflödig. En pärson har en tagg i foten; han tror sig vinna lisa genom att byta om stöflar, men lider ändå lika mycket. Det är taggen, som måste tagas bort. En fri människa i en fri kommun; och i hela världen intet annat än sins emällan förbundna kommuner, det är framtidsperspektivet.»

Breflåda.

»Lnrds. Tack för Eder skrifvelse. I nr: 4 och 5 af denna revy finnes uppsatser i frågan. Dit hänvisas.

Emällertid vore jag mycket tacksam i händelse Ni ville pärsonligen tillskrifva mig.

Utg.

Nästa nummer af Under röd flagg utkommer omkring den 15 maj.

Prenumerera på

Under röd flagg

Från och med maj utkommer denna revy två gånger i månaden, betydligt utvidgad, innehållsrik samt i fin, vacker utstyrsel.

Prenumeration: i Stockholm (hembärning inberäknad) halft år 1: 10; kvartal 60 öre; månad 20 öre.

Lösnummer 10 öre.

I landsorten prenumereras å närmaste postkontor. Pris: halft år 1: 20 samt kvartal 70 öre.

I Stockholm fortskaffas prenumerationsanmälan till expeditionen genom Wilhelmssons tryckeri, allm. telef. 47 73.

Ugifvarens adress är, Drottninggatan 95 C. Stockholm.

Arbetslös. Forts. från föreg. nummer.

De följde honom hem. Och lofvade att sörja för honom och icke lämna honom i nöd.

Marie läste med fasa i den gamles ansikte den tröstlösa undenättelsen, att han icke fått något arbete; nu hvilade hennes vänners ve och väl endast och helt på hennes svaga skuldror. Dock smärtade det henne icke att det arbete, hon nu måste ta på sig, ökades, men hon fruktade att hennes krafter icke voro tillräckliga för de svåra uppgifter, som genom förhållandena pålades henne...

— Åter har en tid förgått. Utan Maries beständiga uppmuntran hade gamle Kunert blifvit än mer tungsint, olyckorna, som träffat honom, hade beröfvat honom den sista resten af hans lefnadskraft; han hade blifvit kroppsligt och andligt bruten.

I dessa sorgsna dagar var han dock icke utan vänner, som hjälpte och sörjde för att den tunga börda på Maries skuldror åtminstone minskades. På fritimmarne samlades städse en liten krets af f. d. arbetskamrater hos honom. Man språkade i allehanda tiders frågor, och drog in Kunert i diskussionerna. På så sätt hölls hans sjäslif vaket och det fans stunder då han alldeles glömde sin egen belägenhet. Maries förhoppning tycktes gå i fullbordan, att den gamle skulle kunna hålla sig uppe till Frans' hemkomst. Men — äfven denna förhoppning skulle gå om intet!

Några vänner hade öfvertalat Kunert, att gå på en teaterföreställning. Då det gafs Ibsens »Samhällets pelare.»

Det är i afton utålt till sista platsen. Uppförandet af detta skådespel är något uppseendeväckande i denna industristad, där den sociala rörelsens vågor gå högt och klassmotsatserna ha skarpt utväcklat sig. Stycket har i förväg blifvit utpuffat; rik och fattig, »hög» och »låg» ha i afton strömmat till teatern, för att lära känna det omtalade stycket. Teaterns öfre rader äro tätt besatta af arbetare; men äfven de bättre platserna ha funnit sin publik och med

spänd uppmärksamhet följer man pjäsens gång. Spänningen är i synnerhet stor på de öfre raderna; också är det principfrågor, problem af stor, social betydelse som behandlas i stycket. I mellanakterna härskar en liflig rörelse bland arbetarpubliken; man kritiserar och diskuterar. Kunert ensam sitter tyst och orörlig under hela tiden.

Så många minnen stiga upp för hans syn. Han ser Frans, hur han med af vrede blixtrande ögon står framför bokhållaren, hur han vid förolämpningen höjer sin hand och — drifver till.

Han försjunker helt och hållet i sina egna tankar, kan icke följa med hvad som spelas uppfattar endast ett och annat ord. Ljusen framför och omkring honom svänga och dansa. — Plötsligt väckes han ur sina förvirrade tankar. Han reser sig upp och svarar på några oförskämtheter, konsult där nere på scenen utslungat. Kunert's närmaste grannar dra honom ned på hans plats. »Det är ju komedi, Kunert», yttrade en af dem. Den gamle gaf då till ett skratt, så gällt, att det skallade genom hela teatern. Han hade stigit upp igen och stod, vänd mot scenen, och gestikulerade med armarna. Man försökte lugna honom, bad honom tänka på sina barn, han gjorde sig olycklig. Allt förgäfves. Kunert förstod ingenting häraf. Den gränslösa olyckan hade gjort honom vansinnig. Minnet af Frans, som så lifligt kallats fram af pjäsen hade helt och hållet omtöcknat hans förstånd.

* * *

Marie kände som skulle hon mista förståndet, då hon samma afton hörde om den nya olyckshändelsen. Hur hade hon icke i tamburen gladt sig åt det ögonblick, då far och son åter skulle träffas, och ett nytt lif skulle gå upp för dem alla. Aldrig hade hon förlorat det hoppet, att med Frans' återkomst skulle lifvet gestalta sig lyckligare och gladare för dem. Och nu var allt hopp som bortblåst! Nu måste Frans, uppfylld af utesägligt hat, själf bli en pessimist, en kämpe, en hämnare och på den stigen växa inga rosor. Men hade

hon därför gifvit Frans sin hand, för att få föra ett sorglöst, lyckligt lif? Nej, i nöd och lust ville hon vara hans hustru och kamrat.—

Dagen före Frans' frigifning närmade sig med stora steg. Hans kamrater och vänner rustade sig för att taga emot honom på ett fästligt sätt. Man hade prydt Kunerts stuga och träffat alla förberedelser för att bereda den tappra, hederliga kamraten en glad stund. Men värkligt glad till sinnes var ingen. Skulle Frans kunna ha öga därför, för kamraternas välkomsthälsningar, då de hade att meddela honom något så utsägligt smärtsamt. Och tiga därmed kunde man icke. Fast ingen hade mod att omtala för Frans den gräsliga olyckan. Och stunden nalkades, då fängelse-dörrarna skulle öppnas för Frans och han få träda ut och af fullaste bröst få andas frihetens luft. O, hur hade icke Marie gladt sig åt denna stund! Hon hade slutit sig till arbetarnes tåg; äfven Frans' bröder voro där. Men hon förskräcktes vid tanken på Frans' fråga efter fadren. Underrättelsen om fadrens vansinne skulle säkert ta honom förskräckligt. Men äfven detta sista slag måste öfvervinnas, och hon ville göra hvad hon förmådde att mildra hans smärta.

Utanför fängelset hade arbetarne samlats, med musik i spetsen, för att föra Frans i triumf in och genom staden till hans hem. Alla väntade otåligt. Befrielsens timma slog. Men i stället för Frans uppenbarade sig en tjänsteman från fängelset omgifven af en hel skara poliser. Först gaf han tillkänna sitt misshag med samlingen. Då arbetarne larmande fordrade Kunerts frigivelse, meddelades det dem, att Frans Kunert efter straffets uttjänande såsom utländing utvisats ur landet. Men än vidare, af ett nyss anländt telegram hade man erfarit att Frans hoppat af bantåget och därvid slagit ihjäl sig.

Den dödstystnad, som härpå följde, afbröts af ett hjärtskärande skri. Marie hade tömt lyckans bägare till sista droppen.

Döden hade medlidsamt bevarat henne från att utstå vidare lidanden.

Ett obeskrifligt tumult uppstod bland arbetarne. Blott med största möda kunde förarne hålla dem tillbaka. De, förarne besvuro sina kamrater att inte öfverläsa sig utan ständigt hålla den stora saken för ögat. Under djup tystnad buro arbetarne den döda Marie till hennes med kransar och blommor rikt smyckade hem.

Hennes begrafning blef en storartad sorgfest, vid hvilken i glödande ord äfven erinrades om den gamle Kunert och om hans son, som icke fick begravas vid sin hustrus sida utan jordats där, han funnit sin död.

Men för hvarje år vallfärda arbetarne i stora skaror till den ensligt liggande grafven för att smycka den med blommor och glädja sig åt kommande tider.

Slut.

Friheten

är intet tema för gatsånger och festtal; hon är en kysk gudinna, som icke begär någon rökelse; hon är sträng och arbetsam, kräfver mycken dygd och föga larm; hon behöfver, för att bestå ett enkelt lif, en allvarsam själ och en djup intelligens. Friheten fordrar ett folk, som har mod att skaka af sig fördomens och öfvertrons ledband, som har mod att tänka samt att införlifva med sitt lif hvad tidens vetenskap fört till mognad, må det också kräfva offer, hvilka och hur många som helst. Det är friheten!

Heinrich Lange.

»Det mål, som bör eftersträfväs, är att tillförsäkra människorna den möjligast fullkomliga lycksalighet genom en fullständig utveckling af alla deras förmögenheter.»

»Kvinnan bör vara mannens kamrat, icke en slafvinna, eller ett medel till njutning.»